

TALMANSKONFERENSENS FRAMSTÄLLNING med förslag till ändring av arbetsordningen för Ålands landsting.

Landstinget antog den 4 maj 1992 ett förslag till ändringar av landstingsordningen. Ändringarna (ÅFS 29/92) berör bl.a. landstingets utskottsorganisation, ärendenas behandlingsordning, frågeinstitutet m.m. Genom reformen införs ett nytt utskott, social- och miljöutskottet, samt en ny frågestund och möjlighet till debatter utan anknytning till särskilt ärende. Utskottens och övriga organs mandatperiod utsträcks att gälla landstingets hela valperiod.

Såväl i den lagmotion som initierade ändringarna (lagmot. nr 51/1991-92) som i utskottsbetänkandena (Lu bet. nr 26/1991-92 och Stu bet. nr 37/1991-92) konstateras att ändringarna och tilläggen i flera avseenden kräver en översyn av landstingets arbetsordning. Talmanskonferensen har därför uppdragit åt en arbetsgrupp att bereda sådana ändringar. Föreliggande framställning grundar sig på gruppens förslag.

Förutom de förslag som direkt följer av ändringarna i landstingsordningen har i förslaget även intagits vissa förslag som avser att förtydliga gällande bestämmelser eller som beaktar faktiska förändringar som skett i landstingets organisation och arbete. Erfarenheten av tillämpningen av vissa bestämmelser har vidare medfört några ändringsförslag. Bland annat föreslås förenklingar av förfarandet vid uppgörande av kandidatlistor vid val samt av hur fyllnadsval till landstingets organ förrättas. Vissa föråldrade eller icke längre relevanta bestämmelser föreslås helt upphävd.

Detaljmotivering

2 §. Förslaget följer av ändringen i 20 § 1 mom. landstingsordningen enligt vilket den landstingsman som längst innehaft landstingsmannauppdrag, inte som hittills den till åren äldste, skall handha ålderstalmannens uppdrag.

3 §. Förslaget följer av att kanslikommissionens valda medlemmar framdeles skall väljas för hela valperioden.

6 §. Förslaget anger i enlighet med 1 § landskapslagen om personalen vid landstingets kansli det nuvarande faktiska läget vid kansliet.

8 §. Bestämmelsen föreslås få en mera allmän formulering.

11 §. Ändringen följer av att självstyrelsepolitiska nämndens medlemmar och ersättare

skall utses för landstingets hela valperiod.

15 §. Enligt bestämmelsens gällande 2 mom. skall självstyrelsepolitiska nämnden granska landskapsstyrelsens berättelse samt budgetförslaget såvitt dessa berör självstyrelsepolitiska frågor. I praktiken har bestämmelsen inte tillämpats, varför den föreslås upphävd som obehövlig. Vid behov kan dessutom enligt 41 § respektive 53 § 2 mom. utlåtande i visst ärende inbegäras av självstyrelsepolitiska nämnden.

17 §. Eftersom bestämmelserna om urtima landsting upphävts i landstingsordningen föreslås paragrafen utgå.

19 §. I förtydligande syfte föreslås bestämmelser om hur utskott sammankallas till möte. Det har härvid även bedömts ändamålsenligt att ge en majoritet i utskottet rätt att kräva sammankallande till möte.

19a §. För att inte utskottens arbete oskäligt skall fördröjas i det fall att såväl ordföranden som viceordföranden har förhinder eller är jäviga, föreslås att utskotten för behandling av vissa bestämda brådskande ärenden skall kunna välja en tillfällig ordförande.

20 §. Paragrafen föreslås omformulerad så att talmanskonferensen har den slutliga bestämmanderätten och ett koordineringsansvar i fråga om fördelningen av uppdragen som utskottens sekreterare.

21 §. Talmanskonferensen föreslår att det i utskotten skall vara möjligt att helt eller delvis hålla öppna sammanträden. Detta kan komma i fråga t.ex. vid behandlingen av särskilt viktiga frågor av stort intresse för allmänheten eller särskilda medborgargrupper. Sammanträdena skall dock vara offentliga endast till den del utskottet avser att "inhämta upplysningar", d.v.s. då sakkunniga eller politiska företrädare hörs i utskottet. Utskottets interna diskussioner och beslutsfattande skall som förut alltid äga rum vid slutna sammanträden.

Möjligheten att hålla öppna sammanträden avser både beredningen av till utskottet remitterade ärenden och situationer där utskottet på ett mera allmänt plan önskar fördjupa sig i frågor som hör till dess ansvarsområde.

Förslaget om öppna utskottsmöten bör tillsvidare ses som ett försök.

22 §. Paragrafen föreslås helt förnyad och anger i vilken ordning utskotten bör handlägga till dem remitterade ärenden. Enligt förslaget bör utskotten lämna förtur åt presidentens

och landskapsstyrelsens framställningar samt utlåtande till andra utskott över framställningar och liknande initiativ. Om ett utskott bedömer att skäl finns för att avvika från den angivna turordningen bör dock detta vara möjligt. I samband med att ett utskott behandlar en framställning bör utskottet även anses oförhindrat att jämsides därmed behandla en motion som rör samma sak som framställningen, vilket även framgår av 23 § 2 mom.

23 §. Framdeles får lagmotioner inlämnas utan begränsningar i tiden. Vissa lagmotioner torde även framdeles få karaktären av anslutningsmotioner till landskapsstyrelsens framställningar. För att säkerställa att sådana motioner behandlas parallellt med framställningen föreslås en obligatorisk gemensam behandling om motionen väcks inom fyra dagar efter framställningen.

Vidare föreslås att 5 mom. innehållande stora utskottets skyldighet att föra kortfattade protokoll upphävs som obehövligt.

Förslaget innehåller i övrigt vissa språkliga ändringar som görs i förtydligande syfte.

24 §. I förtydligande syfte föreslås två nya moment fogade till paragrafen. Det borde uttryckligen anges att en reservation skall motsvara den ståndpunkt utskottsledamot intagit då utskottet fattat sitt beslut. Vidare föreslås att en reservation om möjligt bör avslutas med klämmor som tydligt anger reservantens motförslag (exempelvis alternativ författningstext eller annan än av utskottet föreslagen hemställningskläm). Klara reservationer underlättar förfarandet vid eventuella omröstningar i plenum.

Till utlåtande som utskott överlämnar till annat utskott kan fogas avvikande åsikt som i tillämpliga delar följer samma regler som reservation.

Enligt talmanskonferensens åsikt bör utskottens betänkanden framdeles inte uppta omnämnande av avvikande åsikter. Primärt skall utskottsmedlem som förlorat en omröstning eller inte fått ett förslag upptaget till omröstning foga reservation till betänkandet. Reservationen kan till formen också vara en avvikande åsikt som i så fall innehåller ett uttalande eller en åsikt men inget konkret ändringsförslag. Talmanskonferensen anser samtidigt att betänkandena fortsättningsvis kortfattat bör notera omröstningsresultat.

27 §. Förslaget följer av att landstingsordningens 70 § ändrats.

29 §. Nuvarande 2 mom., som anger i vilken ordning ärendena upptas på landstingets föredragningslista, har i vissa avseenden visat sig svår att tillämpa i praktiken. Det

föreslås därför att talmanskonferensen skulle vara berättigad att ge närmare direktiv om hur föredragningslistan uppgörs.

30 §. I enlighet med hittillsvarande praxis föreslås att anhållan om ledighet alltid skall göras skriftligen. Enligt bestämmelsens gällande lydelse krävs skriftlig anhållan endast om ledigheten är längre än tre arbetsdagar i följd.

31 §. 2 mom. föreslås upphävt som följd av att 26 § 2 mom. landstingsordningen ändrats så att möjligheten att väcka motion med anledning av s.k. inträffad händelse slopats. I stället kan lagmotion numera väckas utan begränsningar. (Jfr även vad som ovan anförts angående 23 § 2 mom.)

32 §. Paragrafen föreslås upphävd eftersom den visat sig sakna praktisk betydelse. Genom de senaste reformerna av landstingsordningen har nya former för att ta initiativ och väcka frågor tillkommit som ytterligare minskar paragrafens betydelse. Nyheterna gäller bl.a. frågestund och debatt utan anknytning till ärende.

33 §. I ett nytt 4 mom. föreslås att talmanskonferensen kan besluta om att ett förfarande med s.k. gruppanföranden tillämpas i vissa ärenden. En sådan praxis har sedan länge tillämpats i landstinget bl.a. vid behandlingen av budgeten.

34 §. Enligt förslaget skall talmannen kunna medge att anförande får göras från landstingsmannens plats. Sådant skäl kan vara t.ex. sjukdom eller invaliditet.

37 §. Enligt en ändring från 1983 tillåts, då ett ärende bordläggs, samtliga "vid ärendets föredragning anmälda" talare att yttra sig före diskussionen avbryts på grund av bordläggningen. Enligt därförinnan gällande bestämmelser avbröts diskussionen så snart bordlägningsförslaget vunnit understöd. Eftersom bestämmelsen tolkats på olika sätt, föreslås ett förtydligande som bygger på den tolkning som på senare tid huvudsakligen tillämpats. När beslut om bordläggning fattas eller det konstateras att bordläggning skall ske, tillåts alla då på talarlistan anmälda landstingsmän att uttala sig. Dessutom ges eventuella härefter anmälda talare också rätt att yttra sig.

38 §. När landskapsstyrelsen avger svar på spørsmål, skall enligt arbetsordningens nuvarande lydelse talmannen först vid ett plenum anmäla om när ärendet föredras. Vid följande plenum föredras svaret för bordläggning till därpå följande plenum utan diskussion. Den egentliga debatten kan således inledas först tredje gången ärendet är uppe. För att påskynda behandlingen föreslås att någon särskilt muntlig anmälan av talmannen inte erfordras. Ett spørsmålssvar skulle sålunda, på samma sätt som

betänkanden och dylika dokument, vid ett plenum bordläggas och därefter debatteras vid följande plenum.

39 §. Ändringsförslaget följer av den ändrade lydelsen i 48 § 2 mom. landstingsordningen. I fortsättningen har endast frågeställaren och den medlem av landskapsstyrelsen som avger svaret rätt att yttra sig vid behandlingen av enkel fråga. Vidare föreslås en tidsbegränsning av samtliga yttranden, förutom svaret, vid behandlingen av enkel fråga till tre minuter. Enligt gällande bestämmelser får frågeställaren yttra sig högst två minuter medan någon tidsbegränsning inte tillämpas för den medlem av landskapsstyrelsen som avger svaret.

39a §. I denna nya paragraf föreslås vissa bestämmelser som närmare reglerar förfarandet för frågestunder i landstinget. Möjligheten att anordna frågestund har införts genom ett nytt 48 § 3 mom. i landstingsordningen.

Avsikten är att frågestunden skall ordnas vid tidpunkter som talmanskonferensen på förhand bestämmer. Beslut om frågestunderna kan lämpligen fattas vid början av varje session. Frågestunder bör inte hållas så ofta att de inverkar störande på landstingets övriga arbete; i allmänhet torde en frågestund i månaden vara tillräcklig. Om så erfordras, kan talmanskonferensen besluta att frågestunden anordnas vid ett separat plenum.

För att bereda landskapsstyrelsen möjlighet att inhämta sakupplysningar och sätta sig in i ärendena, skall frågorna inlämnas till talmannen senast den fjärde dagen före frågestunden. Talmanskonferensen beslutar fritt om vilka av frågorna som skall tillställas landskapsstyrelsen för besvarande. För att en angelägenhet skall kunna behandlas vid frågestunden bör den vara av mera allmänt intresse. Frågor av detaljkaraktär lämpar sig bättre för behandling enligt bestämmelserna om enkel fråga. Talmanskonferensen bör därför ha möjlighet att lämna frågor obeaktade. Om många frågor av allmän natur lämnas till behandling kan talmanskonferensen besluta att hänskjuta vissa av dem till en senare frågestund.

För att påskynda behandlingen föreslås att frågan inte behöver uppläsas utan att landskapsstyrelsens svar omedelbart framförs av därtill utsedd medlem av landskapsstyrelsen. Efter svaret skall första undertecknaren av frågan ges möjlighet att yttra sig. Andra talare, såväl medlemmar av landskapsstyrelsen som övriga landstingsmän, har härafter rätt att yttra sig i den ifrågavarande angelägenheten. Talmannen föreslås dock ha rätt att pröva om han skall ge ordet åt andra än frågeställaren och den svarande landskapsstyrelsemedlemmen. För att tidsmässigt och till innehållet hålla debatten inom ändamålsenliga ramar skall talmannen också ha rätt att

förklara diskussionen avslutad när fråga enligt hans bedömning har belysts tillräckligt.

För att ge frågestunden en mera spontan och kortfattad karaktär föreslås vissa begränsningar i yttrandenas antal och längd. Frågans första undertecknare föreslås få yttra sig högst tre gånger (när som helst under behandlingens gång) medan övriga talare får yttra sig högst en gång. Den medlem av landskapsstyrelsen som besvarar frågan har dock rätt att yttra sig efter varje annat anförande. Replikrätt föreslås inte tillämplig vid frågestunden. Första svaret på frågan kan kräva något utförligare behandling, varför det föreslås att upp till fem minuter får användas för svaret. Övriga anföranden skulle få räcka högst två minuter.

Talmanskonferensen konstaterar att frågestunden i detta skede måste anses ha karaktären av experiment och att bestämmelserna i ett senare skede kan behöva revideras.

39b §. Genom en ny 49 § i landstingsordningen kommer det att finnas möjlighet att i landstinget anordna debatter utan anknytning till särskilt ärende. Härigenom kan landstinget föra en debatt i ett aktuellt ärende utan att till grund för behandlingen ligger en framställning, motion, spørsmål eller annat dokument. Det skulle ankomma på talmanskonferensen att besluta när en sådan debatt skall hållas och hur den skall läggas upp. Enligt förslaget skall landstinget minst fyra dagar före debatten hålls få meddelande om tidpunkten. Samtidigt meddelar talmannen i enlighet med talmanskonferensens beslut vilket ämne debatten skall beröra eller om den skall anordnas som en allmänpolitisk debatt.

Enligt talmanskonferensens åsikt bör här avsedda debatter genomföras i relativt snabb ordning för att inte oskäligt fördröja behandlingen av de övriga ärenden som finns på landstingets föredragningslista. Talmanskonferensen kan därför besluta att debatterna anordnas vid annan tidpunkt än landstingets normala plena. Drar debatten ut på tiden kan talmannen avbryta diskussionen som sedan fortsätter följande dag. Av samma orsak föreslås viss tidsbegränsning av debatten så att inledningsanförandet av landskapsstyrelsens talesman samt de inledande gruppanförandena inte får överskrida 20 minuter medan övriga inlägg skulle få vara högst tio minuter.

40 §. 1 mom. föreslås förtydligat utan ändringar i sak. Momentet har i sin nuvarande lydelse huvudsakligen tillämpats så att ett ändringsförslag i andra behandlingen beträffande lagstiftningsärenden och i enda behandlingen i andra ärenden alltid bör aviseras under den allmänna diskussionen. Också i det fall en landstingsman ämnar framlägga förslag om att en lagtext skall godkännas i en lydelse som framgår av framställningen eller specialutskottets betänkande, har det ansetts att förslaget bör aviseras. Detta skulle nu uttryckligen anges i momentet.

40a §. Enligt den ändrade lydelsen av 54 § 2 och 3 mom. landstingsordningen kan till grund för andra behandlingen av ett lagförslag läggas antingen specialutskottets betänkande eller stora utskottets betänkande. Vid första behandlingen ligger alltid specialutskottets betänkande till grund för behandlingen. Efter diskussionen vid första behandlingen avslutats kan landstinget besluta att hänskjuta ärendet till stora utskottet. Sker inte detta, läggs specialutskottets betänkande till grund även för andra behandlingen.

Som komplettering till landstingsordningens bestämmelser föreslås en uttrycklig bestämmelse om tillvägagångssättet i det fall att vid första behandlingen väcks förslag om remiss till stora utskottet. Väcks inget sådant förslag, konstaterar talmannen att första behandlingen är avslutad. Finns ett understött förslag om remiss till stora utskottet, verkställer talmannen en omröstning med anledning av förslaget. Härvid bör dock observeras att ärende enligt 54 § 2 mom. landstingsordningen alltid skall remitteras till stora utskottet om minst åtta landstingsmän omfattar förslag härom.

42a §. Paragrafen föreslås införd i förtydligande syfte.

46 §. I avsikt att understryka att landstingsmännen skall granska sina anföranden i skyndsam ordning föreslås en komplettering. Om en talare inte inom tre dagar återställt yttrandet med eventuella rättelser till stenografen anses han ha godkänt det i föreliggande skick. Av särskilda orsaker (sjukdom, längre resor el.dyl.) kan längre tid än tre dagar medges för granskningen.

54 §. Paragrafen föreslås kompletterad med ett 2 mom. som förtydligar i vilket avseende en anteckning på valsedel skall anses ogiltig.

55 §. Förslaget till komplettering av 1 mom. hänför sig till det föreslagna nya 2 mom. i 68a § om fyllnadsval med kandidatlistor även då endast en person skall väljas.

56 §. Ändringen föranleds av att landstingets organ framdeles väljs för hela mandatperioden, fränsett de numera två representanterna i Nordiska rådet som väljs varje år.

59 §. Enligt gällande bestämmelser skall kandidatlista för val till olika uppdrag i landstinget undertecknas av lika många landstingsmän som den upptar kandidater. Detta förfarande har ofta visat sig vara tidsödande och oändamålsenligt, särskilt med beaktande av att olika uppdrag i landstinget numera i huvudsak fördelas proportionellt mellan landstingsgrupperna och efter förhandlingar mellan dessa. Det föreslås därför att det framdeles är tillräckligt om en kandidatlista undertecknas av minst två landstingsmän, varav den första undertecknaren samtidigt fungerar som listans ombudsman.

67 §. Enligt gällande bestämmelse övertar suppleanten en ordinarie medlems uppdrag i de fall personlig ersättare finns utsedd och den valde avgår från sitt uppdrag. Talmanskonferensen anser dock att fyllnadsval bör anordnas också i dessa fall och föreslår därför en sådan ändring. Förslaget föranleder en ändring också i 68a §. Personliga ersättare tillämpas vid val av landskapsrevisorer och medlemmar i Nordiska rådet.

68a §. I paragrafen anges att fyllnadsval skall förrättas om en ordinarie medlem i något av landstingets organ avgår och personlig ersättare inte är föreskriven eller om fastställt minimiantal ersättare i något organ underskrids. Fyllnadsval följer arbetsordningens regler om val, d.v.s. om en person skall väljas verkställs val med slutna sedlar medan valet förrättas med användning av kandidatlistor om valet avser flera personer.

Val med slutna sedlar är en tidsödande och omständig procedur, särskilt i det fall många olika uppdrag skall besättas. Detta är fallet t.ex. vid val av ny landskapsstyrelse då ofta många personbyten i landstinget äger rum. Av denna orsak har landstinget redan en gång med stöd av 74 § 1 mom. avvikande från huvudregeln verkställt fyllnadsval där en person skall väljas med hjälp av kandidatlistor. Det föreslås nu att man regelmässigt skulle övergå till fyllnadsval med kandidatlistor även i det fall valet avser endast en person när valen gäller uppdrag i landstingets olika organ.

Val med slutna sedlar skulle däremot även i fortsättningen tillämpas vid val av landstingets presidium, landstingets sekreterare, medlemmar och ersättare av Ålandsdelegationen (även fyllnadsval) och eventuella andra liknande val.

Förslaget innebär en rationalisering av landstingets arbetsformer och minskar även riskerna för att politiska överenskommelser åsidosätts i anslutning till en sluten omröstning.

72 §. Om en landstingsman beviljas ledighet från landstingsarbetet för längre tid än tre arbetsdagar i följd på grund av privata orsaker utbetalas inget arvode för den överstigande tiden. Landstinget kan enligt 72 § 2 mom. på talmanskonferensens förslag avgöra om arvode skall utgå för den överstigande tiden. Talmanskonferensen anser att frågan om arvode i sådana fall utgå bör beslutas av kanslikommissionen. En landstingsman som varit frånvarande på grund av andra skäl än sjukdom eller "annat laga förfall" kan då inlämna en anhållan där han anger de orsaker varför arvodet inte borde innehållas. Kanslikommissionen avgör frågorna från fall till fall. Inkommer ingen anhållan, innehålles arvodet för den tid som överstiger tre dagar. Förslaget kan närmast betraktas som en precisering och förenkling av nuvarande regler.

Med hänvisning till det anförda föreslår talmanskonferensen att landstinget antar

Ålands landstings beslut

om ändring av arbetsordningen för Ålands landsting

I enlighet med landstingets beslut

upphävs i arbetsordningen den 11 april 1972 för Ålands landsting (19/72) 6 § 2 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 2 och 3 mom., 15 § 2 mom., 17 §, 31 § 2 mom. och 32 § ,

ändras 2 § 1 mom., 3 §, 6 § 1 mom., 8 § 1 mom., 11 §, 20 §, 22 §, 23 §, 27 § 1 mom., 29 § 2 mom., 30 § 3 mom., 33 §, 34 §, 37 § 4 mom., 38 §, 39 § 1 mom., 40 § 1 mom., 46 § 1 mom., 55 § 1 mom., 56 § 1 mom., 59 § 1 mom., 67 § 1 mom., 68a § och 72 § 2 mom., av dessa lagrum 2 § 1 mom. sådant det lyder enligt landstingets beslut den 18 april 1980 (31/80), 37 § 4 mom. och 40 § 1 mom. sådana de lyder enligt landstingets beslut den 13 juni 1983 (47/83), 38 § sådan den lyder enligt landstingets beslut den 11 januari 1974 (10/74), 39 § 1 mom. och 55 § 1 mom. sådana de lyder enligt landstingets beslut den 28 mars 1988 (33/88) samt 59 § 1 mom. och 67 § 1 mom. sådana de lyder enligt landstingets beslut den 20 november 1978 (63/78) samt

fogas till arbetsordningen nya 19a, 39a, 39b, 40a och 42a §§ samt till 19 § ett nytt 3 mom., till 21 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 24 § nya 3 och 4 mom. samt till 54 § ett nytt 2 mom. enligt följande:

2 §

Sedan landstinget sammanträtt till arbetsårets första plenum skall den landstingsman som längst innehaft landstingsmannauppdrag (ålderstalmannen) inta talmannens plats och med biträde av landstingets sekreterare föranstalta namnupprop över de landstingsmän, vilka har företett godkänd fullmakt.

3 §

När landstinget sammankommer första gången efter nyval skall andra dagen efter dess öppnande utses de i 71 § landstingsordningen nämnda två medlemmarna av kanslikommissionen på sätt i 7 kap. stadgas.

6 §

Vid landstingets kansli finns tjänster som sekreterare, notarie, kanslist och vaktmästare. Därtill kan finnas personal i arbetsavtalsförhållande och tillfälliga tjänstemän anställas.

8 §

Sekreteraren är chef för landstingets kansli. Sekreteraren åligger vidare att vara sekreterare för talmanskonferensen och kanslikommissionen samt i de organ inom landstinget som bestäms i instruktion eller genom beslut av kanslikommissionen.

11 §

I början av valperioden beslutar landstinget hur många ersättare som minst skall utses för ledamöterna i självstyrelsepolitiska nämnden.

19 §

Ordföranden eller, vid förfall för denne, viceordföranden sammankallar utskottet till sammanträde. Sammanträde skall sammankallas också då minst tre av utskottets medlemmar begär detta.

19a §

Har såväl ordföranden som viceordföranden förhinder och kräver till utskottet remitterade ärenden likväl brådska behandling, eller föreligger jäv för både ordföranden och viceordföranden, väljer utskottet under ledning av dess äldsta medlem en tillfällig ordförande för att leda sammanträdet under behandlingen av ifrågavarande ärenden.

20 §

Utskottens sekreterare utses av talmanskonferensen efter hörande av berörda utskott.

21 §

Utskott kan besluta att ett sammanträde helt eller delvis skall vara offentligt till den del sammanträdet avser att inhämta upplysningar i ärende eller angelägenhet som utskottet handlägger.

22 §

Utskott skall i allmänhet uppta de ärenden som remitterats till utskott i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) utlåtanden till andra utskott över framställningar,
- 3) landskapsstyrelsens framställningar,
- 4) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 5) meddelanden när sådana hänskjutits till utskott,
- 6) lagmotioner,
- 7) utlåtanden till andra utskott över motioner och
- 8) hemställningsmotioner.

Om skäl därtill föreligger kan utskottet, med beaktande även av 23 § 2 mom., behandla ärenden i annan än i 1 mom. angiven ordning.

23 §

Betänkande eller utlåtande i ärende, som behandlas av utskott, skall uppsättas kortfattat. Betänkandet eller utlåtandet bör avslutas med klämmar, innehållande utskottets förslag.

Framställningar och motioner som berör samma sak kan av utskott handläggas i ett sammanhang, varvid gemensamt betänkande avges om dem. Lagmotion som väckts senast den fjärde dagen efter det en framställning i samma ärende antecknats till kännedom i landstinget skall alltid handläggas samtidigt med framställningen.

I betänkande eller utlåtande antecknas som deltagande i ärendets handläggning de ledamöter, vilka tagit del i ärendets avgörande behandling. Har utskottsledamot endast delvis deltagit i den avgörande behandlingen, skall detta anges i betänkandet.

Har utskott utsett annan ledamot än ordföranden att vid plenum redogöra för ärendet, skall även detta anges i betänkandet eller utlåtandet.

24 §

Reservation skall motsvara den ståndpunkt utskottsledamoten intog då utskottet

fattade sitt beslut och bör om möjligt avslutas med kläm om inte reservation endast uttrycker en avvikande åsikt.

Vad i denna paragraf sägs om reservation gäller även då utskott avger utlåtande till annat utskott.

27 §

När landstinget sammankommer första gången efter nyval utses justeringsmännen andra dagen efter landstingets öppnande.

29 §

Ärendena upptas på listan i den ordning varom talmanskonferensen gett närmare direktiv.

30 §

Är landstingsman förhindrad att närvara vid plenum bör han, med angivande av orsaken till frånvaron, hos talmannen eller sekreteraren skriftligen anhålla om ledighet från landstingsarbetet.

33 §

Sedan ett ärende föredragits för behandling är landstingsman berättigad att anhålla om ordet genom handuppräckning eller på annat iakttagbart sätt.

Då ordet ges, skall utöver vad i 45 § 1 mom. landstingsordningen är stadgat, iakttagas följande:

Anhåller flera samtidigt om ordet, bestämmer talmannen i vilken ordning envar av dem skall erhålla detsamma. Utskottsordförande eller annan enligt 23 § 4 mom. utsedd företrädare för utskott har dock rätt att framom andra landstingsmän erhålla ordet då utskottsbetänkande första gången behandlas. Då motion föredras för remiss kan motionens första undertecknare ges ordet framom annan anmäld talare.

Talmanskonferensen har rätt att besluta att ordet med förtur kan ges till en företrädare för envar av de i 5 § 2 mom. avsedda grupperna enligt deras storleksordning vid behandlingen av visst ärende. Samma förfarande får tillämpas vid behandlingen av landskapsstyrelsens svar med anledning av ett spörsmål, dock så att ordet först ges åt spörsmålets första undertecknare sedan landskapsstyrelsen avgett sitt svar.

Om landstingsman eller ledamot av landskapsstyrelsen under annans anförande eller omedelbart efter dess slut begär ordet för replik, kan talmannen enligt prövning ge denne

ordet före tidigare anmälda talare. Replik får räcka högst två minuter och innehålla endast förklaringar och rättelser med anledning av det andra anförandet eller bemötande av däri gjort påstående. Varje talare får högst två repliker på samma huvudanförande. I övrigt kan replik i anledning av replik inte beviljas annan än den som hållit huvudanförandet.

Ledamot av landskapsstyrelsen kan av talmannen ges ordet framom andra talare för att besvara av landstingsman framställd fråga.

34 §

Den som yttrar sig skall tala stående från talarstolen. Den som gör endast ett kortfattat uttalande kan dock göra det från sin plats om inte talmannen av särskilda skäl medger att anförande oberoende av dess längd får framföras från platsen. Talmannen kan även uppmana talare att oberoende av andragandets längd framföra detta från talarstolen.

37 §

Innan ett ärende bordläggs skall samtliga landstingsmän som under ärendets behandling begär ordet beredas tillfälle att yttra sig.

38 §

Svar på i 48 § 1 mom. landstingsordningen avsett spörsmål eller meddelande att svar på spörsmål inte avges, skall utdelas på landstingsmännens bord.

Då svaret eller meddelandet om att svar inte avges första gången föredras skall det bordläggas till plenum som hålls tidigast påföljande dag.

Vid sålunda utsatt plenum bereds landstingsmännen tillfälle att vid överläggning uttala sig om ärendet i dess helhet. Under överläggningen bordläggs ärendet första gången om minst två landstingsmän begär det och därefter en gång om landstinget så beslutar.

Förslag om hemställan till landskapsstyrelsen skall framföras senast under överläggningen i ärendet och därvid skriftligen överlämnas till talmannen samt om möjligt under överläggningen men senast före den avgörande behandlingen utdelas till de övriga landstingsmännen.

Framförs förslag om hemställan skall, sedan överläggningen förklarats avslutad, ärendet bordläggas till en avgörande behandling som hålls vid plenum tidigast påföljande dag. Om inte, antecknas svaret till kännedom och ärendet förklaras slutbehandlat.

39 §

I 48 § 2 mom. landstingsordningen avsedd enkel fråga skall uppläsas av landstingsman vid det plenum då frågan besvaras. Härefter avger lantrådet eller ledamot

av landskapsstyrelsen svar på frågan. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som avger svaret får inte överstiga tre minuter.

39a §

I 48 § 3 mom. landstingsordningen avsedd frågestund hålls under tider då landstinget sammanträder vid härför särskilt avsedda plena som talmanskonferensen på förhand bestämmer. Landstingsman som önskar få en fråga besvarad skall skriftligen lämna frågan till talmannen senast den fjärde dagen före den dag frågestund hålls. Talmanskonferensen beslutar utan dröjsmål vilka frågor som skall tillställas landskapsstyrelsen för besvarande med beaktande av att angelägenhet som skall behandlas vid frågestunden skall vara av allmänt intresse. Övriga frågor förfaller om inte talmanskonferensen beslutar att de skall behandlas vid en senare frågestund.

När vid frågestunden upptagen angelägenhet skall besvaras ges ordet först till lantrådet eller därtill utsedd ledamot av landskapsstyrelsen, varefter frågans första undertecknare bereds tillfälle att yttra sig. Talmannen kan härefter tillåta även annan medlem av landskapsstyrelsen och övriga landstingsmän rätt att yttra sig. Talmannen kan dock avbryta diskussionen när han anser frågan tillräckligt belyst. Den som besvarat frågan har rätt att yttra sig efter varje annat anförande. Frågans första undertecknare får yttra sig högst tre gånger och övriga talare en gång. I 33 § 4 mom. avsedd replikrätt tillämpas inte vid frågestund.

Svar på fråga får räcka högst fem minuter och övriga anföranden under frågestunden högst två minuter.

39b §

Har talmanskonferensen beslutat att i 49 § landstingsordningen avsedd debatt utan anknytning till särskilt ärende skall äga rum, skall talmannen vid plenum senast fjärde dagen före debatten meddela om tidpunkten för densamma samt om den avser viss angiven angelägenhet eller anordnas som en allmänpolitisk debatt.

Talmanskonferensen kan samtidigt besluta att anförande i sådan debatt inte får överstiga tio minuter, dock så att inledande anföranden av lantrådet eller annan medlem av landskapsstyrelsen samt av företrädare för de i 5 § 2 mom. avsedda grupperna inte får överstiga tjugo minuter.

40 §

Före detaljbehandlingen av ärende skall landstingsmännen beredas tillfälle att i allmän diskussion uttala sig om ärendet i dess helhet. Avser landstingsman att i detaljbehandlingen framlägga förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen skall förslaget framföras (*aviseras*) och motiveras under den allmänna diskussionen. Om ett ändringsförslag, vars lydelse inte framgår av handlingarna i ärendet, *aviseras*, skall detta samtidigt skriftligen överlämnas till talmannen för att utdelas till landstingsmännen.

40a §

Om det vid första behandlingen av ett lagförslag väcks förslag om remiss till stora utskottet och sådant förslag vinner understöd, fattar landstinget beslut om förslaget med beaktande av bestämmelsen i 54 § 2 mom. landstingsordningen.

42a §

Återkallas framställning, motion eller annat till landstinget överlämnat ärende, skall behandlingen omedelbart avbrytas.

46 §

Varje talares yttrande överlämnas i maskinskrift till honom för att granskas. Gör han rättelse däri, skall den antecknas i detta maskinskrivna exemplar. Han skall även teckna sitt namn på yttrandet till bevis för att han godkänt detta samt utan dröjsmål återställa detsamma till stenografen. Har talaren inte inom tre dagar återställt yttrandet, anses det ha blivit godkänt som sådant såvida inte talaren av särskilda skäl reserveras längre tid för godkännandet. Därefter bör yttrandena hållas tillgängliga för allmänheten i landstingets kansli.

54 §

Som obehörig anses inte uppgift om kandidats yrke eller hemort eller sådan anteckning som endast avser ett förtydligande.

55 §

Val, där en enda person skall utses, sker med i 68a § 2 mom. och 68e § nämnda

undantag sålunda, att envar röstande på en blank valsedel antecknar sin kandidat, och den förklaras vald som erhållit mer än hälften av de avgivna rösterna. Uppnås inte sådan röstövertikt, förrättas nytt val. Får inte heller då någon mer än hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett tredje val mellan de två som vid den andra omröstningen uppnått det högsta röstetalet. Vid tredje omröstningen förklaras den vald som erhållit de flesta rösterna. Uppkommer lika röstetal i andra eller tredje omröstningen, avgörs företrädet genom lottning.

56 §

Vid valperiodens andra plenum skall talmannen meddela tiden för val av landstingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, justeringsmännen och medlemmar i kanslikommissionen. Om tiden för val av representanter i Nordiska rådet meddelas vid ettvalt arbetsårs andra plenum.

59 §

Kandidatlista skall uppgöras skriftligt och uppta de föreslagna kandidaternas namn. På listan skall överst anges vilket val den avser, och därunder skall kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd vara så utskrivna, att oklarhet om vem som avses inte kan uppstå. Listan skall vara dagtecknad och undertecknad av minst två landstingsmän. Den första undertecknaren skall som ombudsman inlämna listan och vid behov vidta de i 60 § nämnda ändringarna.

67 §

Personlig ersättare för vald blir den som på kandidatlistan upptagits i par med den valde. Avgår den valde förrättas fyllnadsval enligt bestämmelserna i 68a §.

68a §

Avgår ordinarie medlem, skall fyllnadsval förrättas. Har medlemmen personlig ersättare gäller fyllnadsvalet även ersättaren. Likaså skall fyllnadsval förrättas, då antalet ersättare understiger fastställt minimiantal.

Fyllnadsval till landstingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, justeringsmännen, kanslikommissionen samt av representanter i Nordiska rådet förrättas med kandidatlistor på det sätt denna arbetsordning anger även i det fall valet avser endast en person.

Har landstingsman av annan orsak beviljats ledighet från landstingsgöromål för längre tid än tre dagar, avgör kanslikommissionen på grundval av en motiverad anhållan om arvode skall utgå för den överstigande tiden.

Detta beslut träder omedelbart i kraft.

Mariehamn den 21 oktober 1992

På talmanskonferensens vägnar:

Olof Jansson
talman

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

10

10

10

10

10

10

10

10